

Rajavartiolaitoksen esikunta
Raja- ja meriosaston apulaisosastopäällikkö,
Eversti Jarkko Alén

22.4.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 52/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi.

Hallintovaliokunta on pyytänyt Rajavartiolaitokselta kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi.

Sisäministeriön rajavartio-osasto on osallistunut esityksen valmisteluun. Rajavartiolaitosta on kuultu lausuntokierroksen aikana hallituksen esitysluonnoksesta. Rajavartiolaitos tukee hallituksen esityksessä esitettyjä lainsäädäntömuutoksia ja säädösehdotuksia tässä esitetyin painotuksin ja tarkennuksin.

Rajavartiolaitoksen toiminnan kannalta keskeisin muutos on seulontamenettely, joka parantaa Rajavartiolaitoksen kykyä tunnistaa henkilöt, jotka ovat uhka sisäiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle tai kansanterveydelle. Seulottavan henkilön velvollisuus olla tavoitettavissa seulonnan aikana, liikkumisen rajoittamiseen ehdotetut toimivaltuudet, henkilölle tehtävä EU-laajuisiin ja kansallisiin rekistereihin tukeutuva henkilöllisyyden selvittäminen ja turvallisuustarkastus sekä alustava terveystarkastus ovat keskeisiä viranomaisten toimintamahdollisuuksia parantavia asiakokonaisuuksia.

Esitettyjen säädösten toimeenpano, erityisesti seulonnassa ja turvapaikkahakemusten rekisteröinnissä, edellyttävät Maahanmuuttoviraston ja Poliisin tietojärjestelmien koordinoitua kehittämistä ja korkeaa automaatiotasoa siten, että ne tukevat tehokkaasti näitä prosesseja. Tietojärjestelmien suunnittelu edellyttää hyvää yhteistoimintaa ja toteutus riittäviä resursseja.

Maahanmuuttovirastolle on ehdotettu seulontaan liittyen tehtäväksi huolehtia seulottavien henkilöiden majoittamisesta ja ylläpidosta seulonnan aikana sekä järjestää seulontaan kuuluva alustava terveystarkastus. Rajavartiolaitos pitää tärkeänä, että Maahanmuuttovirasto kykenee suunnittelemaan ja hoitamaan nämä tehtävät siten, että seulontaviranomaisten seulontatehtävät pystytään suorittamaan tehokkaasti. Suunnittelua tehdään yhteistoiminnassa.

Hallituksen esitys vaikuttaa myös viranomaisten mahdollisuuksiin varautua maahantulijoiden hallintaan ja maasta poistamisen turvaamiseen laajamittaisen maahantulon tilanteessa. Viranomaisten toimintamahdollisuuksia parantaa se, että seulontasetuksen perusteella voidaan rajoittaa seulonnan piiriin kuuluvan ulkomaalaisen liikkumisvapautta seulonnan aikana. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tähän liittyviä toimivaltuussäädöksiä. Lisäksi seulonta voitaisiin keskittää häiriötilanteissa seulontaviranomaisen päätöksellä yhdelle tai useammalle seulontapaikalle. Keskitetyillä ratkaisuilla vastattaisiin häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaatimuksiin. Turvapaikkahakemuksen rekisteröinti pyritään toteuttamaan seulonnan yhteydessä.

Haasteeksi voi häiriötilanteessa muodostua seulonnan liikkumisrajoitusten määräajat, jotka ovat sisämaassa tai sisärajalla tavatun ulkomaalaisen osalta 3 vuorokautta ja ulkorajalla 7 vuorokautta. Näitä määräaikoja ei voi missään olosuhteissa pidentää. Lisäksi häiriötilanteissa kaikki maahantulijat eivät välttämättä kuuluisi seulonnan piiriin. Viimeaikaisten tilanteiden perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että suurin osa laittomista maahantulijoista olisi seulottava. Menettelyasetuksen 27 artiklan mukaan turvapaikkahakemus on rekisteröitävä viimeistään viiden päivän kuluessa tiedon vastaanottamisesta. Mikäli hakemuksia tehdään suhteettoman paljon saman ajanjakson kuluessa, on hakemuksen rekisteröinti tehtävä viimeistään 15 päivän kuluessa sen tekemisestä. Seulottavien henkilöiden osalta rekisteröinti voidaan toteuttaa seulonnan päätyttyä.

Rajavartiolaitos katsoo, että tätä asiaa tulee viimeistään lainsäädännön toimivuuden seurannassa tarkastella. Harkinnan mukaan kansallista säätelyä tulisi kehittää siten, että häiriötilanteissa silloin, kun laittomasti maahan saapuneiden maasta poistaminen tai turvapaikanhakijoiden rekisteröinti, siirto toiseen jäsenvaltioon taikka hänen ohjaaminen rajamenettelyyn tai turvapaikkaprosessiin ei ole tavallisessa menettelyssä mahdollista, voitaisiin maahantulijat määrätä maahanmuuttoviraston tai seulontaviranomaisen päätöksellä tätä tarkoitusta varten perustettuun viranomaisten osoittamaan paikkaan. Maahantuliija olisi velvollinen olemaan läsnä tässä paikassa rekisteröinnin ja valmistelutoimenpiteiden ajan, jotka suoritettaisiin viipymättä.

Hallituksen esityksen kohdassa 11 käsitellään lakien toimivuuden ja vaikutusten seuranta. Rajavartiolaitos pitää tärkeänä, että tässä laajassa ja merkittävässä kokonaisuudessa lainsäädännön toimivuuden ja vaikutusten seurantaan asetettaisiin viipymättä erillinen jälkiarviointihanke, jossa jatkuvaluonteisesti arvioidaan lainsäädännön toimivuutta ja sen kehittämistarpeita.